

ПРОЕКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА

ДОПОВІДАЧ:

**Т.в.о. виконавчого директора СРО ВУГІП,
адвокат Гордов Микола Миколайович**

ОСНОВНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ АКТУАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ

Закони:

- Кодекс цивільного захисту України
- Цивільний кодекс України (далі – ЦК України)
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП)
- Кодекс законів про працю України (далі - КЗпПУ)
- Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон № 2811-IX)
- Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV «Про архітектурну діяльність» (далі – Закон № 687-XIV)
- Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (далі – Закон № 3038-VI)
- Закон України від 14.10.1994 № 208/94-ВР «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» (далі – Закон № 208/94-ВР)
- Закон України від 05.11.2009 № 1704-VI «Про будівельні норми» (далі – Закон № 1704-VI)
- Закон України від 17.05.2001 № 2407-III «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» (далі – Закон № 2407-III)
- Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» (далі – Закон № 2145-VIII)
- Закон України від 17.02.2022 № 2081-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства з питань цивільного захисту»
- Закон України від 29.07.2022 № 2486-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій»

ОСНОВНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ АКТУАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ

Підзаконні акти:

- ▶ Порядок здійснення авторського нагляду під час будівництва об'єктів архітектури, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 № 903 (далі – Порядок № 903)
- ▶ Порядок ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.06.2021 № 681
- ▶ Порядок проведення професійної атестації виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 № 554
- ▶ Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 560
- ▶ Порядок розроблення, здійснення експертизи та застосування проектів повторного використання у будівництві, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1160
- ▶ Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45 (далі – Порядок № 45)
- ▶ Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 30.09.2022 № 176 «Про затвердження Зміни № 12 до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників Випуск 64 «Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи» (далі – Зміна № 12 до ДКХПП)
- ▶ ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва»
- ▶ ДСТУ-Н Б А.2.2-11:2014 «Настанова щодо проведення авторського нагляду за будівництвом»
- ▶ Професійний стандарт «Інженер-проектувальник», затверджений рішенням Правління ВУГіП від 29.03.2023 № 2 і зареєстрований Національним агентством кваліфікацій у Реєстрі кваліфікацій 30.03.2023

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА

1. ПРОЕКТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА СКЛАДОВІ ПРОЕКТУ, ЯК ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА
2. АВТОРСЬКИЙ НАГЛЯД – АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЧИ ОСОБЛИВА ФОРМА КОНТРОЛЮ?
3. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ «ІНЖЕНЕР-ПРОЕКТУВАЛЬНИК»
4. ПРОБЛЕМАТИКА У КОРИСТУВАННІ ЄДИНОЮ ДЕРЖАВНОЮ ЕЛЕКТРОННОЮ СИСТЕМОЮ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА (ЄДЕССБ)

1. ПРОЕКТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА СКЛАДОВІ ПРОЕКТУ, ЯК ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Абз. 7 п. 1 ч. 1 ст. 433 ЦК України:

- Об'єктами авторського права є літературні та художні твори, зокрема, твори живопису, архітектури, скульптури та графіки

П. 57 ч. 1 ст. 1, п. 11 ч. 1 ст. 6 Закону № 2811-IX:

- Об'єктами авторського права є твори у сфері літератури, мистецтва, науки, зокрема, твори архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень
- Твір архітектури – твір у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, збудованих будівель чи споруд, планів населених пунктів тощо

Ч. 2 ст. 29 Закону № 687-XIV:

- Об'єктами авторського права в галузі архітектури є твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва, а також плани, креслення, пластичні твори, ілюстрації, карти та ескізи, що стосуються архітектури

Абз. 2 ч. 10 ст. 22-1 Закону № 3038-VI:

- Доступ до проектної документації на будівництво об'єктів здійснюється у режимі читання без можливості копіювання із застереженням, що така проектна документація є об'єктом авторського права відповідно до розділу VI Закону України «Про архітектурну діяльність»

1.1. Виникнення авторського права на окремі складові проекту

Ч. 2 ст. 433, ч. 1 ст. 437 ЦК України:

- ▶ Твори є об'єктами авторського права без виконання будь-яких формальностей щодо них та незалежно від їх завершеності, призначення, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження
- ▶ Авторське право виникає у його автора в момент створення твору

Ч.ч. 1, 3 ст. 9 Закону № 2811-IX:

- ▶ Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми (письмової, речової, електронної (цифрової) тощо)
- ▶ Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація авторського права чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей

Отже, авторське право на окремі складові проекту, виникає в момент їх створення в електронній (цифровій) чи письмовій формі. З цього ж моменту на ці складові поширюються і гарантії правового захисту авторського права

1.2. Виникнення авторського права на проектну документацію

П. 11 ч. 1 ст. 1 Закону № 3038-VI:

- ▶ Проектна документація – затверджені текстові та графічні матеріали, якими визначаються містобудівні, об'ємно-планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні, технологічні вирішення, а також кошториси об'єктів будівництва

Абз. 2 ч. 10 ст. 22-1 Закону № 3038-VI:

- ▶ Доступ до проектної документації на будівництво об'єктів здійснюється у режимі читання без можливості копіювання із застереженням, що така проектна документація є об'єктом авторського права відповідно до розділу VI Закону України «Про архітектурну діяльність»

Отже, проектна документація, як об'єкт авторського права, існує з моменту затвердження відповідного проекту, а не з моменту його створення. Саме з моменту затвердження проекту на проектну документацію, як об'єкт авторського права, поширюються гарантії правового захисту такого права

2. АВТОРСЬКИЙ НАГЛЯД – АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЧИ ОСОБЛИВА ФОРМА КОНТРОЛЮ?

Основні аргументи на користь авторського права (майнового права суб'єкта авторського права):

1. Сама назва «Авторський нагляд» містить прив'язку до авторства
2. Повноваження щодо здійснення авторського нагляду можуть бути передані іншим особам, що є характерним для майнових прав суб'єкта авторського права

Абз. 1, 2 ч. 2 ст. 12 Закону № 2811-IX:

- Майнові права на твір, передбачені частиною першою цієї статті, може бути передано (відчужено) іншій особі на підставі закону чи правочину повністю (на всі способи використання твору на території всіх держав світу) або частково (на окремі способи використання твору на території всіх держав світу або на окремі способи використання твору на території окремих держав світу, або на всі способи використання твору на території окремих держав світу). Особа, до якої перейшли майнові права на твір у повному складі або частково, є суб'єктом авторського права у межах набутих прав

Ч. 1 ст. 427 ЦК України:

- Майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані відповідно до закону повністю або частково іншій особі

Авторський нагляд – це особлива форма контролю

Аргументи на користь особливої форми контролю:

1. Жоден закон не визнає авторський нагляд авторським правом (немайновим правом автора чи майновим правом суб'єкта авторського права)
2. Здійснення авторського нагляду є правовим імперативом. Тоді як право, у т.ч. авторське, завжди передбачає вибір (диспозицію) щодо його реалізації чи не реалізації
3. Визначення «Авторський нагляд» прямо вказує на те, що це є формою контролю
4. Незабезпечення здійснення авторського права автором не може мати правовим наслідком юридичну відповідальність третьої особи. Натомість незабезпечення здійснення авторського нагляду має наслідком юридичну відповідальність замовника

Абз. 5 ч. 1 ст. 4, ч.ч. 1, 3 ст. 11 Закону № 687-XIV:

- Для створення об'єкта архітектури виконується комплекс робіт, який включає, зокрема, виконання робочої документації для будівництва, а в разі виконання її або окремих її частин іншим виконавцем – здійснення авторського нагляду за таким виконанням
- Під час будівництва об'єкта архітектури здійснюється авторський та технічний нагляд. Авторський нагляд здійснюється архітектором – автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими ними особами. Авторський нагляд здійснюється відповідно до законодавства та договору із замовником

П. 2, абз. 2 п. 3 Порядку № 903:

- Авторський нагляд здійснюється архітектором – автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими особами відповідно до законодавства та договору із замовником (забудовником) протягом усього періоду будівництва і передбачає контроль за відповідністю будівельно-монтажних робіт проекту
- Генеральний проектувальник здійснює відповідно до договору про розроблення проекту об'єкта архітектури авторський нагляд за підготовкою робочої документації або окремих її розділів у тому разі, коли така документація розробляється іншим суб'єктом архітектурної діяльності

П. 6 ч. 2 ст. 2 Закону № 208/94-ВР, ч. 12 ст. 96 КУпАП:

- Суб'єкти містобудування, які є замовниками будівництва об'єктів (у разі провадження містобудівної діяльності), або ті, що виконують функції замовника і підрядника одночасно, несуть відповідальність у вигляді штрафу за правопорушення незабезпечення замовником здійснення авторського нагляду у випадках, якщо такий нагляд є обов'язковим згідно із законодавством, – у розмірі п'ятдесяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб
- Незабезпечення замовником здійснення авторського нагляду, якщо такий нагляд є обов'язковим згідно з вимогами законодавства, – тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

3. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ «ІНЖЕНЕР-ПРОЕКТУВАЛЬНИК»

Підстави прийняття професійного стандарту

Ч.ч. 1-3, 7 ст. 4-2 КЗпПУ, ч.ч. 1, 2 ст. 39 Закону:

- Професійний стандарт – це затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій
- Професійні стандарти можуть розроблятися роботодавцями, їх організаціями та об'єднаннями, органами державної влади, науковими установами, галузевими радами, громадськими об'єднаннями, іншими заінтересованими суб'єктами
- Професійні стандарти затверджуються їх розробниками
- Вимоги до компетентностей, обов'язків та кваліфікацій працівників визначаються професійними стандартами. За відсутності професійних стандартів такі вимоги можуть визначатися кваліфікаційними характеристиками

Процедура прийняття професійного стандарту

- Висновок Професійної спілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України про погодження проекту професійного стандарту «Інженер-проектувальник» від 14.02.2023 № 009
- Висновок Національного агентства кваліфікацій до проекту професійного стандарту «Інженер-проектувальник», схвалений рішенням Національного агентства кваліфікацій від 28.03.2023 № 7 (протокол засідання від 28.03.2023 № 9 (109))
- Рішення Правління ВУГіП від 29.03.2023 про затвердження професійного стандарту «Інженер-проектувальник»
- Реєстрація професійного стандарту «Інженер-проектувальник» у Реєстрі кваліфікацій

3.1. Основні новації професійного стандарту «Інженер-проектувальник»

1. Єдині вимоги для інженерів-проектувальників, які проходять професійну атестацію виконавців робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, із наступною видачею відповідного кваліфікаційного сертифіката, та для інженерів-проектувальників, які проходять добровільну сертифікацію в органі з сертифікації персоналу, акредитованому Національним агентством з акредитації України, згідно із Законом № 2407-III
2. Приведення назв спеціалізацій інженерів-проектувальників у відповідність до основних вимог будівель і споруд, вказаних у ст. 7-2 Закону № 1704-VI
3. Запровадження спеціалізації інженера-проектувальника з питань інженерно-технічних заходів цивільного захисту

Ч. 19 ст. 17 Закону № 687-XIV:

- До виконавців робіт, які пройшли професійну атестацію відповідно до цієї статті, прирівнюються особи, які отримали сертифікати за напрямом професійної атестації в органах з сертифікації персоналу, акредитованих відповідно до Закону України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності», та включені до Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва

Реч. 2 абз. 1 ч. 2, ч. 10 ст. 31 Закону № 3038-VI:

- До проведення експертизи залучаються (у тому числі на підставі цивільно-правових договорів) експерти з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, інженерно-технічних заходів цивільного захисту, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, які пройшли професійну атестацію, що проводилася із залученням представників відповідних центральних органів виконавчої влади, та отримали відповідний кваліфікаційний сертифікат
- Проектна документація на будівництво обов'язково має містити розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту, у складі якого може передбачатися будівництво захисних споруд цивільного захисту або споруд подвійного призначення, а також проектні рішення щодо врахування вимог пожежної та техногенної безпеки, для: об'єктів будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, на яких постійно перебуватимуть понад 50 фізичних осіб або періодично перебуватимуть понад 100 фізичних осіб; інших об'єктів будівництва відповідно до переліку, визначеного Кабінетом Міністрів України

Зміна № 12 до ДКХПП:

- До базової професії «Експерт будівельний» додано нову спеціалізацію «Експерт будівельний з інженерно-технічних заходів цивільного захисту»

3.2. Впровадження професійного стандарту «Інженер-проектувальник»

Проблематика:

- Відсутність акредитованих Національним агентством з акредитації України органів з сертифікації персоналу за напрямом професійної атестації інженерів-проектувальників. Хоча заявки на таку акредитацію зацікавленими суб'єктами вже подані
- Необхідність широкого поширення, популяризації і вивчення професійного стандарту «Інженер-проектувальник» як у професійному середовищі інженерів-проектувальників, так і середі інших учасників будівельного ринку
- Необхідність розроблення на підставі професійного стандарту «Інженер-проектувальник» відповідних освітніх стандартів, а також впровадження таких освітніх стандартів у навчання і підвищення кваліфікації
- Необхідність відстеження впровадження професійного стандарту «Інженер-проектувальник» з метою його подальшого удосконалення

4. ПРОБЛЕМАТИКА У КОРИСТУВАННІ ЄДИНОЮ ДЕРЖАВНОЮ ЕЛЕКТРОННОЮ СИСТЕМОЮ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА (ЄДЕССБ)

Проблематика користування ЄДЕССБ:

- ▶ Поряд із постійним удосконаленням функціоналу ЄДЕССБ тренінги для проектних організацій щодо користування таким функціоналом проводяться (записуються) дуже рідко
- ▶ У чаті Telegram із назвою «ЄДЕССБ Проектувальники» користувачами до розробників ставиться значна кількість практичних питань щодо користування ЄДЕССБ, які на жаль не завжди знаходять свої відповіді
- ▶ У супереч вимогам підп. 9.1 п. 9, п. 16 Порядку № 45, яким передбачено, що кожен розділ (частину) проекту має бути підписано КЕП сертифікованого виконавця, який є безпосереднім розробником такого розділу (частини), ЄДЕССБ допускає можливість підписання будь-якого розділу (частини) будь-яким сертифікованим виконавцем, не залежно від спеціалізації, вказаної у кваліфікаційному сертифікаті інженера-проектувальника. Тобто допускається можливість підписання однією особою всіх розділів (частин) проекту незалежно від того, чи виконувала ця особа ці розділи (частини) та чи має вона право їх виконувати
- ▶ При формуванні в ЄДЕССБ проектної документації у вкладці «Субпроектувальники» розділу «АРМ Учасника» система вимагає вказати «Телефон виконроба», який не має жодного відношення до проектування. Також, у вказаній вкладці генпроектувальник вказується у статусі «Субпроектувальника»
- ▶ Окремі алгоритми ЄДЕССБ є недосконалими, т.я. не у повній мірі враховують особливості різних об'єктів будівництва. Наприклад при формуванні в ЄДЕССБ проектної документації на капітальний ремонт об'єкта з незначними наслідками (СС1), що здійснюватиметься на підставі дефектного акту яким передбачено виключно поліпшення експлуатаційних показників такого об'єкта, система вимагає завантаження креслень у відповідному форматі, яких не існує. І лише після завантаження проектувальником документу довільного змісту або ж чистого аркушу у запитуваному форматі, система дає можливість рухатись далі
- ▶ При формуванні в ЄДЕССБ кошторисної документації, перед формуванням експертною організацією щодо неї експертного звіту, система вимагає завантаження окрім «Скан-копії заявленої кошторисної вартості:» також «Скан-копію кошторисної вартості за результатами експертизи:», якої на цей момент імовірно ще не існує
- ▶ Не весь функціонал ЄДЕССБ, який передбачено нормами чинного законодавства, наразі реалізован у цій системі

ДАКУЮ ЗА ВАШУ УВАГУ!